

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку», виконаної аспірантом кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Вейцем Олександром Ігоровичем для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Рецензенти у складі доктора економічних наук, професора Внукової Н. М. та кандидата економічних наук, доцента Андрійченко Ж. О. рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 2 від 21.10.2019 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку», виконаної аспірантом кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Вейцем Олександром Ігоровичем для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Вейца О. І. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг ХНЕУ ім. С. Кузнеця (протокол № 5 від 29.11.2019 р.) дійшли висновку про таке:

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а саме:

щодо пункту 10 – дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить наукові положення, що мають наукову новизну, істотне значення в галузі банківської справи.

Актуальність теми дослідження.

Легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, становить помітну загрозу національній та глобальній безпеці, порушує нормальне функціонування держави і її основних економічних інститутів, перешкоджає ринковим перетворенням і контролю над фінансовою системою країни з боку державних органів, викликає недовіру в суспільстві до державних інститутів, створює негативний імідж України у світовому співтоваристві. У зв'язку із цим, Кабінет міністрів України 30.12.2015 р. ухвалив «Стратегію розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року», а півтора роки потому – 30 серпня 2017 року – розпорядженням КМУ затверджено План заходів з реалізації зазначеної стратегії. Серед запланованих у цих документах заходів важливе місце посідають й такі, що безпосередньо стосуються діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу, до яких відносяться банки.

Саме тому формування дієвої системи запобігання та протидії легалізації доходів через банки є важливим завданням розвитку національної системи боротьби з відмиванням коштів і актуалізує тему дисертації, виконаної Вейцем О. І.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» (номер державної реєстрації 0118U000058), де особисто здобувачем виконано 3 підрозділи:

1.2. Фактори відмивання коштів та їх врахування при формуванні ризик-орієнтованої системи протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення.

4.3. Формування методичного підходу до оцінювання системи запобігання та протидії відмиванню коштів у банку.

5.4. Ідентифікація ризику залучення банків в процеси відмивання коштів.

Наукова новизна. Результати дослідження дисертанта мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому:

уперше:

доведено, що коефіцієнт варіації обсягів щомісячних оборотів готівкових коштів, коштів на вимогу на рахунках суб'єктів господарювання і на рахунках фізичних осіб є індикатором ризику легалізації доходів клієнтам банку;

удосконалено:

структуру системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку, яка, у порівнянні з наявними розробками, чітко виокремлює функції запобігання легалізації доходів та функції протидії їй; враховує зв'язок зазначених функцій з об'єктами системи (інформація та документи клієнтів, фінансові операції, ризики клієнтів і фінансових операцій), враховує вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, відображає п'ять типів зв'язків елементів системи;

методичний підхід до оцінювання системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку, відмінність якого полягає у: можливості порівняння рівня розвитку всіх складових системи та виявлення найбільш уразливих; врахуванні значимості кожної складової підчас при інтегральному оцінюванні всієї системи, що створює підґрунтя для подальшого удосконалення діючих в банках систем запобігання та протидії легалізації доходів;

методичне забезпечення оцінювання ризику використання послуг банку для легалізації доходів, яке, на відміну від існуючих, ґрунтується на об'єктивних публічних даних щодо діяльності банку, враховує варіабельність оборотів за рахунками клієнтів і дозволяє визначити інтегральний показник рівня ризику та інтерпретувати його за розробленою шкалою, що дає змогу з-поміж сукупності діючих банків України обрати найбільш ризиковані;

інструментарій оцінювання внутрішньобанківських факторів легалізації доходів клієнтів банку, який ґрунтується на анкетному опитуванні та бальному оцінюванні та, у порівнянні з наявними розробками, дає змогу визначити ступінь відповідності створених умов діяльності банку найбільш сприятливому стану реалізації функцій запобігання та протидії відмиванню коштів;

дістали подальшого розвитку:

понятійний апарат запобігання та протидії легалізації доходів у частині розвинення визначення поняття «легалізація доходів клієнтів банку» та розмежування і визначення понять «запобігання легалізації доходів клієнтів банку» і «протидія легалізації доходів клієнтів банку»;

послідовність етапів формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку, яка враховує особливості побудови складних багатоелементних систем і, на відміну від наявних, містить етапи планового та позапланового аудиту та етап оцінювання системи, що дає змогу своєчасно реагувати на зміну нормативних вимог з протидії відмиванню коштів, умов функціонування банків, і підвищує гнучкість і адаптивність системи;

комплекс показників аналізу зовнішніх факторів легалізації доходів, який, на відміну від існуючих, структуровано за такими групами економічних, політичних, нормативно-правових, клієнтських та операційних факторів та дає змогу всебічно проаналізувати рівень доходів клієнтів населення, якість державного управління, рівень сприйняття корупції, рівень нестабільності країни та достатність верховенства права, врахувати перелік якісних та кількісних характеристики клієнтів банків та їхніх операцій.

Практична цінність розробок підтверджується їх застосуванням у діяльності фінансових установ та навчальному процесі, зокрема: у АТ «Мегабанк» використано методичний підхід до оцінювання ризику використання послуг банку для легалізації сумнівних доходів, що засвідчує довідка № 112-9841 від 18.12.2018 р.; ПАТ КБ «Правекс Банк» прийняті до впровадження методичний підхід до оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку, а також розроблена автором процедура врахування впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що засвідчує довідка № 3419-НФ/02 від 14.12.2018 р.

У навчальному процесі УНІВЕРСИТЕТУ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ для підготовки фахівців зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» підчас викладання дисципліни «Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності» використовується запропонований Вейцем О. І. розвинутий понятійний апарат запобігання та протидії легалізації злочинних доходів, удосконалена структура системи запобігання і протидії легалізації доходів клієнтів банку та методичний підхід до її оцінювання (довідка № 913 від 11.12.2019 р.).

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 12 праць, у тому числі: 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу (Чеська Республіка, Республіка Польща), 3 статті в наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних

наукометричних баз, у тому числі 2 статті у виданнях, що реферуються у Web of Science, 7 тез доповідей та матеріалів конференцій. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 5,9 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачеві належить 3,9 ум.-друк. арк.

Здобувач також має одне Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір «Фактори легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків» № 80166 від 11.07.2018 р.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті, у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу:

1. Вейц О. І. Фактори легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків // Evropský časopis ekonomiky a managementu – 2018. – Svazek 4. – vydání 1. – 2018. – С. 53 – 64. (Index Copernicus).

2. Вейц О. І. Система запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку: проблеми формування та структуризації / О. Вейц // East European Scientific Journal. – 2019. – # 5 (45). – Volume 10. – Р. 13 – 21. (Index Copernicus).

Статті у наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Web of Science та Index Copernicus:

3. Оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку / В. С. Пономаренко, О. М. Колодізєв, О. В. Лебідь, О. І. Вейц // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – Vol. 3. – № 26. – С.17 – 28. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i26.143845>. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано послідовність та склад етапів методичного підходу до оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку. (Web of Science)*

4. Risk Assessment of The Bank's Involvement to Legalization of Questionable Income Considering the Influence of FinTech Innovations Implementation / O. V. Lebid, I. M. Chmutova, O. V. Zuieva, O. I. Veits // Marketing And Management Of Innovations. – 2018. – Issue 2. – Р. 232 – 346. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.2-19>. *Особистий внесок здобувача: запропоновано використовувати інтегральне оцінювання ризику використання послуг банку для легалізації доходів з урахуванням зміни обсягів руху коштів на рахунках клієнтів банку. (Web of Science)*

5. Вейц О. І. Обґрунтування поняття легалізації доходів клієнтів банку / О. І. Вейц // Бізнес Інформ. – 2019. – № 1. – С. 337 – 342. (Index Copernicus)

Публікації за матеріалами конференцій:

6. Вейц О. І. Проблеми впровадження ризик-орієнтованого підходу до запобігання та протидії відмиванню коштів [Текст] / О. І. Вейц // Реформування соціально-економічної системи суспільства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 22-23 грудня 2017 року). – У 2-х частинах. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Ч. 2. – С. 26 – 29.

7. Вейц О. І. Декларування посадовцями криптовалют як спосіб легалізації корупційних доходів / О. І. Вейц // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”: тези доповідей, 31 травня – 1 червня 2018 р. – Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2018. – С. 19 – 20.

8. Lebid O. V. Foundation of elements of a bank’s system for prevention and counteraction of the money laundering / O. V. Lebid, O. I. Veits // International Scientific Conference From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area: Conference Proceedings, August 24th, 2018. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 132 pages. – P. 109 – 113. *Особистий внесок здобувача: обґрунтована необхідність включення до складу елементів системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку сукупності внутрішніх факторів цих процесів.*

9. Вейц О. І. Обґрунтування синонімічності понять «системи запобігання та протидії легалізації доходів» та «система фінансового моніторингу» / О. І. Вейц // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика / Матеріали V Ювілейної міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 5-7 жовтня 2018 р.). – Хмельницький, 2018. – С. 82 – 83.

10. Вейц О. І. Виявлення ознак використання операцій банків для легалізації сумнівних доходів / О. І. Вейц // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки країни: можливості, проблеми, перспективи» (м. Запоріжжя, 15 грудня 2018 р.). – Запоріжжя, 2018. – С. 101 – 103.

11. Вейц О. І. Формування інструментарію оцінювання внутрішньо-банківських факторів легалізації доходів клієнтів банку / О. І. Вейц // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 11 травня 2019 р.): у 7 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2019. – Ч. 3. – С. 33 – 35.

12. Лебідь О. В. Запобігання та протидія легалізації доходів у системі фінансового моніторингу банку / О. В. Лебідь, О. І. Вейц // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”: тези доповідей, 30-31 травня 2019 р. – Харків: ДІСА ПЛЮС, 2019. – С. 89 – 90. *Особистий внесок здобувача: обґрунтована необхідність чіткого розмежування функцій запобігання та функцій протидії в системі запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку.*

Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір

13. Вейц О. І. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Літературний письмовий твір наукового характеру «Фактори легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків». – № 80166 від 11.07.2018 р.

2. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – **всі наукові результати, що виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем.** Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних і методичних положень та рекомендацій з формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку.

У дисертаційній роботі особисто автором розвинений понятійно-категоріальний апарат запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку; обґрунтовано структуру та функціональні складові системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку; уточнено послідовність етапів процесу формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку; узагальнено та структуровано фактори легалізації злочинних доходів і сформовано комплекс показників їхнього аналізу та інструментарій оцінювання; проаналізовано фінансову діяльність банків України для виявлення ознак ризику легалізації доходів; сформовано методичне забезпечення оцінювання ризику використання послуг банку для легалізації доходів; удосконалено методичний підхід до оцінювання системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку та обґрунтовано практичні рекомендації з удосконалення діючих у банках систем запобігання та протидії відмиванню коштів.

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць здобувача, наведеному вище.

3. Загальний висновок. Подана на рецензування дисертаційна робота «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку» здобувача Вейца Олександра Ігоровича відповідає спеціальності 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

Автор роботи, Вейц Олександр Ігорович, може бути представлений до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. Рішенням фахового семінару, проведеного на розширеному засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг (протокол № 5 від 29.11.2019 р.), УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що дисертаційна робота «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку» здобувача Вейца Олександра

Ігоровича відповідає спеціальності 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування».

2. Визнати, що Вейцем Олександром Ігоровичем опубліковано по темі дисертації 12 наукових праць і одержано 1 свідоцтво авторського права на твір, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

3. Визнати, що дисертаційна робота «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку» здобувача Вейца Олександра Ігоровича відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути у якості опонентів за дисертацією Вейца Олександра Ігоровича на тему «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку» таких учених:

Гончаренко Ірина Георгіївна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри фінансів, Черкаський державний технологічний університет, Міністерство освіти і науки України;

Кузьменко Ольга Віталіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет, Міністерство освіти і науки України.

5. Рекомендувати дисертацію Вейца О. І. на тему «Формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку» до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» після її утворення рішенням МОН України та опублікування на сайті МОН України відповідного наказу.

Рецензенти:

д. е. н, професор,
професор кафедри банківської справи
і фінансових послуг ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Н. М. Внукова

к. е. н, доцент, доцент кафедри
менеджменту та бізнесу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Ж. О. Андрійченко

19.12.2019 р.

Підписи засвідчую:
вчений секретар ХНЕУ ім. С. Кузнеця

О. В. Писарчук